

Mgr. Bc. David Franta:

Bodrý národní buditel osvícený romantismem?

Vybraná beletrie Josefa Franty Šumavského (1796 – 1857) z 30. let 19. století

(posudek rigorózní práce)

Text posuzované rigorózní práce zahrnuje teoretický úvod, čtyři sondy do literárního díla Josefa Franty Šumavského a rozsáhlý soubor příloh obsahující rozšířenou bibliografii Frantových knižních i časopiseckých publikací a edici jeho vybraných textů. Jednotlivé sondy se věnují dvěma básním (s dubiózním autorstvím), Frantovým překladům z polštiny a němčiny a prozaickému zápisu jeho (literárního) snu a každá z nich představuje svébytný heuristický a teoretický komplex. Autor si zjevně nechce nic ulehčovat, snaží se posoudit zkoumanou osobu z několika úhlů pohledu, navíc je zřejmé, že už se tématem zabývá delší dobu. Přestože se práce omezuje na časové období konce dvacátých a většiny třicátých let 19. století, a např. Franta-slovníkář do ní tedy není zahrnut samostatnou sondou, lze ji vzhledem k jejímu tematickému záběru považovat za relevantní příspěvek ke zkoumané oblasti. Práce tak přináší nová zjištění o pojednávaném tématu, byť některá z nich jsou dubiózní povahy, jak ukázu dále.

Autor ve své práci odkazuje snad až k nadbytečnému množství (nejen) literárněvědných teorií rozličné provenience – objevuje se tu vedle sebe Macurova sémiotika, Zajacův-Turečkův model zvrstvených literárních dějin, teorie intertextuality, studia kulturní paměti, teorie překladu atd. atd. Do jisté míry lze tento fakt ospravedlnit poukazem ke skutečnosti, že každé z různorodých analyzovaných témat si vyžaduje zčásti odlišné teoretické zázemí, přesto však absence jednotného pojetí v celé práci poněkud poškozuje celkový dojem z textu. Poznatky z jednotlivých teorií navíc nejsou vždy využity s dostatečnou mírou účelnosti pro analyzování materiálu, v několika málo případech se dokonce k tomuto materiálu ani přímo nevztahují.

Úvodní sonda se věnuje básnickému nekrologu Slza na hrob Dobrovského, v otisku podepsanému iniciálami F. J. V. a s pochybnostmi připisovanému Frantovi. Autor kvůli zjištění autorství podnikl poměrně obsáhlý heuristický výzkum a registroval i dobové prameny, které tuto báseň připisují Františku Jaroslavu Vackovi-Kamenickému, resp. Františku Josefu Volnému. Obávám se, že Frantovo autorství je v tomto případě natolik nepravděpodobné, že poněkud komplikuje i samo zařazení příslušné kapitoly do posuzované práce: jestliže autor i přes svá vlastní zjištění pracuje nadále s textem básně výslovně jako s Frantovým („Budeme-li i přes tyto pochybnosti považovat za autora ... právě Josefa Frantu Šumavského...“, s. 48), působí to poněkud rozpačitě. Větší část svých úvah nadto autor věnuje otázce dobové recepce Dobrovského postavy a díla, jež koneckonců „frantovské“ téma překrývá. – Za autorskou šifrou J. M. K. u básně Vzpomenutí na smrt J. Dobrovského bych hledal nejspíše Josefa Mirovíta Krále, autora s rozsáhlou básnickou činností v dané době.

Druhá sonda analyzuje Frantovy překlady historické povídky Stanisława Jaszowského Leona Potocká (z polštiny) a povídky Christopa Schmida Holoubek (z němčiny). Součástí analýzy vedle překladatelské strategie v kontextu české literatury jsou též souvislosti týkající se publikační platformy uvedených překladů a poetických aspektů obou textů, zahrnujících otázky žánrové a komentář k pojetí ústředních ženských postav. Odbornou translatologickou literaturu zde však autor

mohl využít mnohem bohatěji, než jak činí. Přímou inspiraci pro dané téma mohla poskytnout např. studie Lenky Kusákové o českých obrozenských překladech Claurenových povídek (ve sborníku *Mezi texty a metodami*, 2006), zahrnujících i bohemizování konkrétních témat.

Třetí sonda, patrně nejdůležitější část celé práce, analyzuje hrdinskou báseň *Krok*, uveřejněnou ve stejnojmenném almanachu (1833), a interpretuje ji v širokých intertextuálních souvislostech. Na rozdíl od výše zmíněné úvodní sondy se autor práce u básně *Krok*, podepsané pouze iniciálou F., nevyjadřuje o možných pochybnostech o Frantově autorství; pouze v připojené edici je Frantovo jméno uvedeno s otazníkem, jinak se zde s textem zachází jako s Frantovým. Přestože Frantovo autorství je v tomto případě velmi pravděpodobné (byl i redaktorem zmíněného almanachu), bylo by na místě podpořit je alespoň úvahou, zmínkou např. o možném dochovaném rukopisu apod. Báseň *Krok* se totiž potenciálně jeví jako zdaleka nejvýznamnější Frantův původní beletristický text, jenž je v práci analyzován, a v jistém smyslu jí poskytuje téma. Příslušná kapitola hovoří o dobové recepci almanachu *Krok* a především podává bohaté postřehy o poetických (tematických) i jazykových aspektech básně. Značný je podíl intertextuálních souvislostí, který si vyžádal i velkou heuristickou práci – autor např. cituje prameny dokládající „genealogii“ Kroka a dobové povědomí o jeho postavě (schází však např. Beckovského kronika, nemluvě o německých pramenech), texty zpracovávající libušinský mýtus (včetně RZ), a vcelku bezbřezě také beletristické práce tematizující Kroka napříč celým 19. stoletím, tedy i v době po otištění básně. Není bohužel jasně zdůvodněno, proč je do úvahy o básni J. Franty z roku 1833 zahrnuta např. také raná báseň K. V. Raise nebo Jiráskovy *Staré pověsti české*, jež s Frantovým *Krokem* nepojí žádná souvislost. Nadto strhují texty těchto kanonických autorů zákonitě čtenářský zájem na sebe. Efekt je tak možná právě opačný, než jaký autor zamýšlel – Frantovy verše se rozhodně v tomto širokém komplexu textů nejeví jako centrální článek a kontury „frantovského“ tématu se rozmývají. Smysluplnější by podle mého názoru bývalo pojednat dané téma pouze v dobovém výseku a v kontextu těch textů, jež autor Kroka mohl znát, respektive jež mohly být jeho básní přímo ovlivněny.

Poslední příkladová sonda se zabývá Frantovým prozaickým záznamem snu, jenž autor bez váhání řadí mezi dobově příznačná literární díla (o jeho možné autenticitě prakticky neuvažuje). Frantův krátký záznam je tak poměřován opět intertextuálně, nyní však v relativně dobře zvoleném rámci (literárních) zápisů snů u českých romantiků. Frantův záznam je v úplnosti citován v textu kapitoly (neobjevuje se proto v příložené edici), fotografie originálního rukopisu je součástí obrazové přílohy. Podanou interpretaci záznamu by jistě bylo možné rozšířit porovnáním s dobovými snáři, k výkladům jednotlivých motivů lze také s prospěchem využít slovníky symbolů.

Soubor příloh otevírá bibliografie Josefa Franty Šumavského, členěná na texty knižního rázu a příspěvky v periodikách. Jedná se o bibliografii přejatou z monografie M. Kaňáka, kterou však autor posuzované práce dokázal rozšířit o řadu nových položek. Neuvádí se, zda k tomu účelu prohledal i dostupné elektronické databáze, např. retrospektivní bibliografii Ústavu pro českou literaturu AV ČR.

Největší část příloh zabírá edice vybraných textů Franty Šumavského, zahrnující i dubiózní báseň *Slza na hrob Dobrovského* a básnické nekrology na Dobrovského od dalších autorů. Oceňuji podrobnou ediční poznámku (jak autor uvádí, byla podobná edice už předmětem jeho diplomové práce), která zahrnuje 1) údaje o jazykových úpravách a 2) jazykové zvláštnosti, v edici neupravované. Osobně bych tyto dva soubory informací od sebe důsledněji oddělil (druhá jmenovaná složka do ediční poznámky sensu stricto spíše nepatří). Závažnější ovšem je, že v ediční poznámce ani u jednotlivých

textů přepsaných v příloze není údaj o zdroji, stejně jako údaj o možném dvojím znění textu (rukopisná / tištěná verze, dvojí otisk apod.). V případě variant čtenář nepozná, jaký text má před sebou. Srovnání rukopisu s otiskem navíc mohlo přinést cennou informaci o vývoji konkrétního textu, popřípadě o praxi redakčních úprav.

Práce tak zasluhuje uznání především pro své heuristické kvality (které se nepřímo odrážejí také v bohaté a přehledně členěné bibliografii). Autor se nespokojuje s pramenným materiálem a neváhá k němu vždy dohledávat další informace. Do komentáře k tištěným textům doplňuje také údaje o jejich dobovém recenzním ohlasu, stejně jako i (spíše řídké) zmínky o nich v odborné literatuře, a usiluje postihnout tyto údaje co možná v úplnosti. Taková snaha je jistě imponující a nemálo práci prospívá. Ostatní aspekty posuzovaného textu lze akceptovat s uvedenými výhradami jako víceméně odpovídající úrovni rigorózní práce.

Práci **doporučuji** jako způsobilou k udělení příslušného hodnocení, respektive titulu.

12. 4. 2017

Mgr. Michal Charypar, Ph.D.

charypar@ucl.cas.cz